

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЕТНОПЕДАГОГІЧНИХ ТРАДИЦІЙ У РОМАНІ АНАТОЛІЯ СВИДНИЦЬКОГО «ЛЮБОРАЦЬКІ»

Кислиця Дарія

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Актуальність вивчення досліджуваного епічного твору в межах шкільної програми на уроках літератури рідного краю зумовлена стійким інтересом до сучасної української літератури, зокрема до нового осмислення загальнонародних явищ і проблем, зразком поєднання яких є роман – сімейна хроніка «Люборацькі» подолянина Анатолія Свидницького, він позначений увагою до витоків національної історії, культури, традицій, релігії, пошуку ідентичності й етнічної ментальності.

Творчість Анатолія Свидницького досліджували Іван Франко [9, с. 194–470], Сергій Єфремов [3, с. 315], Олександр Коваленко [8, с. 1–364], Микола Зеров [5, с. 56] та ін. Однак колорит зображення народного життя в романі «Люборацькі» Анатолія Свидницького досліджений не був, що й зумовлює наше стійке зацікавлення. Згодом подібну форму використав у своєму епосі Михайло Стельмах, про що пише І. А. Зелененька [4, с. 520–521].

Реалістично відтворюючи тенденції першої половини й середини ХІХ ст., Анатолій Свидницький зобразив, що церковно-релігійні процеси тісно пов'язані зі суспільно-політичною ситуацією, а проблеми віри переплетені з проблемами мови, національного самоусвідомлення. За слушним зауваженням Івана Франка, роман Анатолія Свидницького «...виявляє дуже великий культурно-історичний інтерес, як образ, з одного боку, полонізаційних, а з другого боку, русифікаційних тенденцій, що підкопували патріархальний побут православного духовенства на правобережній Україні в 30-их і 40-их роках ХІХ ст.» [10, с. 307].

Із надзвичайним болем панімає Люборацька сприймає зміну часів та звичаїв, тому що в її свідомості викарбувані усталені старосвітські погляди на

життя та виховання. Адже на підсвідомому рівні, вона, як мати, відчуває загрозу для своїх дітей, бо чужоземне виховання має абсолютно негативний вплив.

Представниками старосвітського духовенства у романі «Люборацькі» є отець Гервасій та його паніматка. Вони живуть за ustalеними, сформованими традиціями, принципами життя, побуту, виховання дітей.

Анатолій Свидницький у художньому полотні роману «Люборацькі» використовує чимало архаїки, застарілих побутивізмів задля відтворення культурно-побутового колориту селянства та міщанства ХІХ століття в Україні.

Присутні й у романі колоритні прислів'я, приказки, примовки, а також, чимало пісенних ремінісценцій і жаргонних зворотів. Вони композиційно застосовуються для яскравого підкреслення настроїв, емоцій та переживань персонажів, для глибшого втілення ідейних настанов автора.

Анатолій Свидницький пересипає роман народними піснями, подає їх не повністю, а в уривках, що влучно характеризують народний та емоційний колорит селян і міщан – веселощі, товарицькість, щирю гостинність.

Роман насичений народним гумором. При змалюванні образів отця Гервасія та паніматки він добродушно-співчутливий, часом переходить в іронію. Змальовуючи негативних персонажів, Анатолій Свидницький вдається до сатири.

Отже, Анатолій Свидницький у романі «Люборацькі» майстерно вводить у прозову канву твору шляхетський, релігійний і народний колорит відповідно до художнього задуму. Усе це сприяє рельєфному відтворенню зображуваного періоду історії українського народу ХІХ століття, передає настрої автора та його ставлення до висловлюваного чи описуваного. Варто додати, що народні, образні, іноді гумористичні, іноді елегійно-роздумливі діалоги надають викладові жвавості, динамічності й надзвичайної колоритності.

Література

1. Вундт В. Проблема психології народів. Київ, 2011. 144 с.

2. Гнатенко П. Український національний характер. Київ : ДОК-К, 1997. 271 с.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : «Феміна», 1995. 688 с.
4. Зелененька І. А., Брижата Д. В. Проза Михайла Стельмаха та літературний канон СРСР. *Fundamental and Applied Research in the Modern World : Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference*. Boston, USA, 2020. С. 520–531.
5. Зелененька І. А. Образи української психоісторії в поезії дисидента Тараса Мельничука. *Історико-культурна спадщина Дніпровського Лівобережжя, Курського Посейм'я та Слобожанщини: минуле і сучасність: Матер. Другої Міжнар. наук.-практ. конф., присв. 95-річчю обрання Павла Скоропадського гетьманом Української Держави*. Глухів-Ніжин, 2013. С. 58–60.
6. Зеров М. Твори: У 2-х т. Київ : Дніпро, 1990. Т. 2. 600 с.
7. Історія української літератури : навч.-метод. посіб. для підготовки до державної атестації студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» денної та заочної форми навчання / Авт.-упорядн.: Н. С. Поляруш та ін. Вінниця, 2017. 178 с.
8. Киченко О. Фольклор як художня система (Проблеми теорії). Дрогобич, 2002. 216 с.
9. Свидницький А. Люборацькі: Сімейна хроніка. Лондон : Видання Української Видавничої Спілки, 1956. 236 с.
10. Фразеологізми в ідіостилі Анатолія Свидницького : словник / укл.: Коваленко Б. О., Коваленко Н. Д. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Рута», 2019. 364 с.
11. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. Зібр. тв.: У 50 т. Київ : Наукова думка, 1976–1986. Т. 41. 1984. С. 194–470.
12. Хропко П. Анатолій Свидницький. Свидницький А. *Роман, оповідання, нариси*. Київ, 1985. 546 с.